

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
ГОМБОЖАВЫН ЗАНДАНШАТАР
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mongolia.gov.mn

2024.05.28 № 31-1/86
танай _____-ны № _____-т

Тогтоолын төсөл өргөн
мэдүүлэх тухай

“Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн шийдвэрлэсний дагуу Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгөхийг хүсье.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

000244002095

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2024.05.16 № ХЭГ/996
танай _____-ны № _____-т

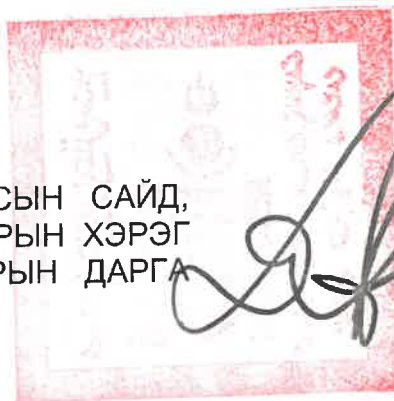
Тогтоолын төсөл өргөн мэдүүлэх
хугацааг товлох тухай

“Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсний дагуу холбогдох материалын хамт хүргүүлж байна.

Хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх хугацааг товлож өгөхийг хүсье.

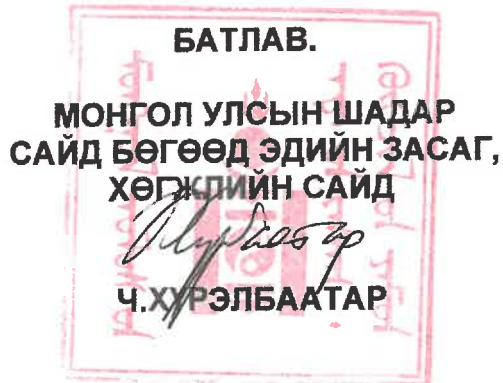
Хавсралт 74 хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000245002566

**“БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ БАТЛАХ ТУХАЙ”
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН
ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Тогтоолын төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Хууль зүйн үндэслэл:

Монгол Улсын Их Хурлаас 2003 онд баталсан Бүсчилсэн хөгжлийн удирдлага зохицуулалтын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.1 дэх заалтад заасны дагуу Монгол Улсын Их Хурал нь Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг батлах бүрэн эрхтэй байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3 дугаар бүлгийн 3.7.4-т “Хүн амын нутагшилт, суурьшлын зохистой тогтолцоонд тулгуурлан бүсчилсэн хөгжлийн бодлого, бүс нутгийн оновчтой бүтэц, хөгжлийн ирээдүйтэй сууриныг тодорхойлж, агаарын тээвэр, авто зам, төмөр замын сүлжээнд холбоно.” гэж, 6 дугаар бүлгийн 6.2.2-т “Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг шинэчлэн боловсруулж, эдийн засгийн төрөлжилт, дагналт, хоршилт бүхий ногоон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцид нэгдэх суурь нөхцөлийг бүрдүүлнэ.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-ийн 3 дугаар бүлгийн 3.6.6-д “хүн амын нутагшилт, суурьшлын зохистой тогтолцоонд тулгуурлан бүсчилсэн хөгжлийн бодлого, бүс нутгийн оновчтой бүтэц, хөгжлийн ирээдүйтэй сууриныг тодорхойлж, орон зайн төлөвлөлтийг хийнэ.” гэж заасан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны “Монгол Улсыг Бүсчлэн хөгжүүлэх бодлогыг тодорхойлох арга хэмжээний тухай” 07 дугаар тогтоолын 2.2 дахь хэсэгт Бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг боловсронгуй болгохыг Засгийн газарт даалгасан болно.

Практик шаардлага:

“Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ыг 2001 онд Улсын Их хурлын 57 дугаар тогтоолоор батлан мөрдүүлснээс хойш 23 жилийн хугацаа өнгөрч байна.

Тус үзэл баримтлалаар газар түүний баялаг, түүхий эдийн нөөц, оюуны чадавхыг оновчтой ашиглан хүн ам, үйлдвэрлэлийн зохисгүй бөөгнөрлийг задалж, хот, хөдөөгийн хөгжлийн ялгаа, алслалт, уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөө аймаг, бүс нутаг хоорондын тэнцвэргүй байдлыг багасган хөгжлийн түвшнийг ойртуулж, эдийн засаг, нийгмийн дэвшлийг түргэтгэх эрхэм зорилгыг дэвшүүлсэн. Энэ хүрээнд Баруун, Хангайн, Төвийн, Зүүн, Улаанбаатарын гэсэн эдийн засгийн таван бүсийн тогтолцоонд шилжүүлсэн.

Тухайн таван бүсээр “Бүсүүдийн хөгжлийн хөтөлбөр”-ийг 2006 онд Засгийн газар батлан, дэд бүтэц, уул уурхай, аялал жуулчлал, хөдөө аж ахуй, хөнгөн, хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх арга хэмжээг тухай бүр Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон салбаруудын бодлогын баримт бичгүүдэд тусган хэрэгжүүлж ирсэн.

Засгийн газрын хяналт хэрэгжүүлэх газраас “Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ын хэрэгжилтийг 2023 оны байдлаар 45.5 хувь буюу “хангалтгүй” гэж үнэлсэн болно.

Энэ хугацаанд Нийслэл Улаанбаатар хотод нийт хүн амын 48.9 хувь буюу 1.7 сая хүн амьдарч, бүртгэлтэй аж ахуйн нэгжийн 70 хувь, худалдаа үйлчилгээний 84 хувь, их дээд сургуулийн 96 хувь нь төвлөрч, ДНБ-ний 63 хувь нь үйлдвэрлэгдэж байгаа нь хот, хөдөөгийн хөгжлийн ялгаатай байдал үүссэнийг харуулж байна.

Мөн иргэд чанартай боловсрол, нийгэм, соёлын олон төрлийн үйлчилгээ, эдийн засаг, санхүүгийн боломжийг эрэлхийлэн хот, суурин газрыг чиглэсэн шилжилт хөдөлгөөн хийснээр хөдөө, орон нутагт ажиллах хүчин хомсдож, эдийн засаг, хөгжлийн тэнцвэргүй байдал үүсэж нийслэл хотод авто замын түгжрэл, агаар, хөрсний бохирдол, нийгмийн үйлчилгээний хүртээмжгүй байдал бий болоод байна.

Өнгөрсөн 23 жилийн хугацаанд Улсын Их Хурлын сонгуулийн тойрог аймаг, дүүргээр байсан нь улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төсөл, хөтөлбөрүүдийг аймаг, сум, дүүрэгт зориулан хэт жижиглэн хуваарилах нөхцөлийг бүрдүүлж байсан. Энэ нь бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалд туссан үндэсний, бүс дамнасан стратегийн ач холбогдол бүхий бүтээн байгуулалтын төслүүдийн хэрэгжилт удаашрах үндсэн шалтгаан болсон.

Иймд дээр дурдсан үндэслэл, шаардлагыг харгалзан “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ыг батлах тухай Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулж, батлуулах шаардлагатай байна.

Хоёр.Тогтоолын төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл нь 4 хэсэгтэй. Үүнд:

1 дэх хэсэгт Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг нэгдүгээр хавсралтаар, Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин"-г хоёрдугаар хавсралтаар батлах тухай;

2 дахь хэсэгт тогтоол батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний талаар Засгийн газарт даалгах тухай;

3 дахь хэсэгт тогтоол хүчин төгөлдөр болох хугацаа;

4 дэх хэсэг Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан Улсын Их хурлын 2001 оны "Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал батлах тухай" 57 дугаар тогтоол, Улсын Их Хурлын 2003 оны "Бүсийн тулгуур төв хотыг тогтоох тухай" 1 дүгээр тогтоолыг тус тус хүчингүй болсонд тооцох тухай.

Гурав.Тогтоолын төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засгийн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Тогтоолын төсөл батлагдсанаар Монгол Улсыг нийт нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд Хангайн, Баруун, Хойд, Төвийн, Зүүн, Говийн, Улаанбаатарын гэсэн долоон бүс болгон хөгжүүлэх төлөвлөлт, хэрэгжилт, бүс нутгийн хөгжлийг дэмжих дэмжлэгийн хэлбэр, механизмыг бүрдүүлэх бодлого, эрх зүйн орчин бүрдэж, бүс орон нутгийн хөгжлийн түвшний ялгаа багасаж, эдийн засгийн өсөлт нэмэгдэнэ.

Бүс тус бүрийн "Бүсийн хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр"-ийг Монгол Улсын Их Хурлаар батлуулж, хэрэгжилтийг төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллага, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд иргэн, хуулийн этгээдийн оролцоог хангах замаар зохион байгуулна.

Дөрөв.Тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуультай нийцэж байгаа бөгөөд тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан боловсруулах хууль тогтоомжийн төсөл байхгүй болно.

---oOo---

МОНГОЛ УЛСЫН БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ БАТЛАХ ТУХАЙ ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 481 дүгээр тогтоолоор “2024 оныг Бүсчилсэн хөгжлийг дэмжих жил” болгон зарласан.

“Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ыг 2001 онд Улсын Их Хурлын 57 дугаар тогтоолоор батлан, мөрдүүлснээс хойш 23 жилийн хугацаа өнгөрч байна. Өнгөрсөн хугацаанд бүс нутаг төлөвлөлтийн онол, аргазүйд шилжилт хийгдэж “шинэ эдийн засаг-газарзүйн онол, кластерын онол, хөгжлийн туйл, өсөлтийн төвийн онол”-ууд орчин үеийн чиг хандлага болж байна.

Мөн өнгөрсөн хугацаанд Улаанбаатар хотод нийт хүн амын 48.9 хувь буюу 1.7 сая хүн амьдарч, бүртгэлтэй аж ахуйн нэгжийн 70 хувь, худалдаа үйлчилгээний 84 хувь, их дээд сургуулийн 96 хувь нь төвлөрч, ДНБ-ий 63 хувь нь үйлдвэрлэгдэж Хот, хөдөөгийн хөгжил хэт ялгаатай болсон.

Иймд дэлхий дахинд баримталж буй ирээдүй хойч үедээ унаган байгалийг алдагдуулахгүй өвлүүлэх тогтвортой хөгжлийн үзэл санаа, орчин үеийн онолын чиг хандлага, хот, хөдөөгийн хөгжлийг тэнцвэржүүлэх практик хэрэгцээ шаардлагаас үүдэн “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ыг шинэчлэн боловсруулаад байна.

Төслийг боловсруулахдаа олон улсын гео эдийн засаг, газарзүйн байршил, онцлог, нөөц, хүн амын нутагшил суурьшил, бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцитай соёл, аялал жуулчлал, худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний хоршилт, төрөлжилт, дагналт бий болгох замаар уялдуулан хөгжүүлэх боломжийг харгалзан үзсэн болно.

Энэхүү үзэл баримтлалд Монгол Улсын хөгжлийг түргэтгэх эдийн засгийн арга хэрэгсэл болох бүсүүдийг тодорхойлж, тэдгээр бүсүүдийн тэргүүлэх чиглэл, эрхэм зорилгыг томьёолон, түүнд хүрэх эдийн засаг, санхүүгийн дэмжлэг, бизнесийн таатай орчныг бүрдүүлэх, орон зайн төлөвлөлт бүхий зорилтуудыг “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлоготой уялдуулан тодорхойллоо.

Дараах ажлын хэсгүүдийг байгуулж, холбогдох тооцоо, судалгааг хийж, санал авах хэлэлцүүлгийг улс, бүс, аймгуудын хэмжээнд зохион байгуулсан. Үүнд:

- Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2017 оны 165 дугаар захирамжаар анхны ажлын хэсгийг байгуулан 2023 он хүртэлх хугацаанд олон улсын байгууллагууд, эрдэмтэн судлаачид, мэргэжилтнүүдтэй хамтарсан 600 гаруй хүний бүрэлдэхүүнтэй ажлын дэд хэсэг ажиллаж, 21 аймаг, нийслэлийн хэмжээнд санал авах хэлэлцүүлгийг 100 гаруй удаа зохион байгуулж, хэлэлцүүлгээс давхардсан тоогоор 1000 гаруй санал гарсныг нэгтгэн “Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ын төсөлд тусгасан.
- Японы Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны Байгууллага (ЖАЙКА) техник туслалцааны төсөл хэрэгжүүлж, орон зайн төлөвлөлтийн тооцоо судалгаа,

хувилбарыг боловсруулан Монгол Улсын Засгийн газарт хүлээлгэн өгснөөс холбогдох саналыг “Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын төсөл”-д тусгасан.

- Монгол Улсын Ерөнхий сайдын захирамжаар 2022-2023 онд хот хөдөөгийн сэргэлтийн ажлын хэсэг байгуулагдаж, “Монголын эдийн засгийн чуулган” мөн 21 аймаг, нийслэлд хөрөнгө оруулалтын форумыг зохион байгуулж “Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ын төсөлд олон нийтийн саналыг авсан.
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 481 дүгээр тогтоолоор 2024 оныг “Бүсчилсэн хөгжлийг дэмжих жил” болгон зарласан.
- Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 7 дугаар тогтоолоор Бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг боловсронгуй болгох, Монгол Улсын эдийн засгийн бүсчлэлийг тогтоох асуудлаар эдийн засгийн форумыг бүсчлэн зохион байгуулахыг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгасан.
- “Бүсийн урьдчилсан хэлэлцүүлэг”-ийг Зүүн, Баруун, Хойд, Хангай, Төв, Говийн бүс бүрээр 2024 оны 01 дүгээр сард зохион байгуулж, нийт 700 орчим оролцогчдоос давхардсан тоогоор 440 гаруй санал зөвлөмж гарснаас холбогдох саналыг тусгасан.
- “Монголын эдийн засгийн чуулган – Бүсчилсэн хөгжил” зөвлөгөөнийг 2024 оны 02 дугаар сард зохион байгуулж, УИХ, ЗГ-ын гишүүд, яамдын төлөөлөл, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нар, ИТХ, олон улсын байгууллага, шинжлэх ухааны байгууллага, аж ахуйн нэгж, улс төрийн нам, эвслийн төлөөлөл, мэргэжлийн холбоод, иргэний нийгмийн байгууллагын 2,775 төлөөлөл оролцож, хэлэлцүүлгээс гарсан 1,200 орчим санал, зөвлөмжийг нэгтгэн боловсрууллаа.
- Мөн олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл веб сайтаар дамжуулан Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын төслийг танилцуулж, санал авах ажлыг зохион байгуулсан.
- Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2024 оны 11 дүгээр захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсэг, Монгол Улсын Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайдын 2024 оны А/09 дүгээр тушаалаар байгуулагдсан дэд ажлын хэсэг гарсан нийт санал зөвлөмжийг хэлэлцэн, Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын төсөлд тусган эцэслэн боловсруулсан.

Бүсчилсэн хөгжлийн эрхэм зорилгыг “Үндэсний соёлоо дээдэлсэн, байгалийн унаган төрх, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалан хойч үедээ өвлүүлсэн, эдийн засгийн төрөлжилт, дагналт, хоршилт бүхий ногоон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцид нэгдсэн, хүн амын нутагшилт, суурьшлын тогтвортой тогтолцоотой, өрсөлдөх чадвартай бүс нутгуудыг харьцангуй тэнцвэртэйгээр хөгжүүлнэ.” гэж тодорхойллоо.

Тус үзэл баримтлалд 6 бүлэг, 1 эрхэм зорилго, 7 зорилго, 217 зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

Монгол Улсыг эдийн засгийн “Хангайн, Баруун, Хойд, Төвийн, Зүүн, Говийн, Улаанбаатарын” гэсэн долоон бүсчлэлийн тогтолцоогоор хөгжүүлэхээр тодорхойллоо. Эдийн засгийн бүс бүрд хамаарах аймгуудын ерөнхий хуваарийг дараах байдлаар тогтоосон бөгөөд цаашид хөгжлийн тухайн үеийн нөхцөл шаардлагатай уялдуулан уян хатан өөрчилж болно. Үүнд:

- Хангайн бүсэд: Архангай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймаг;
- Баруун бүсэд: Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Завхан, Увс, Ховд аймаг;
- Хойд бүсэд: Булган, Орхон, Хөвсгөл аймаг;
- Төвийн бүсэд: Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв аймаг;
- Зүүн бүсэд: Дорнод, Сүхбаатар, Хэнтий аймаг;
- Говийн бүсэд: Говьсүмбэр, Дорноговь, Дундговь, Өмнөговь аймаг;
- Улаанбаатарын бүсэд: Улаанбаатар ба дагуул хот.

Монгол Улсын бүсчлэлтэй уялдуулан нийслэл, аймаг бүрд орон нутгийн хөгжлийн төв, тэдгээрт таталцах сум, сууринуудыг уян хатан өөрчилж байхаар тогтоосон болно.

Бүсүүдийн хөгжлийн нийтлэг зорилтуудыг дараах байдлаар тодорхойллоо. Үүнд:

- бүс нутгийн хөгжлийн орчин үеийн онолын чиг хандлагад үндэслэж;
- бүс нутгийн онцлог, давуу талыг нээн илрүүлж;
- бүс, орон нутгийн эдийн засгийн чиг үүргийг оновчтой тодорхойлж;
- байгалийн нөөц баялгийг зохистой, өгөөжтэй, хүртээмжтэй ашиглаж, хамгаалж, нөхөн сэргээж;
- үйлдвэр, үйлчилгээг хоршилт, төрөлжилт, дагалт, кластерын бодлогоор дэмжиж;
- бүс орон нутагт өндөр технологи, инновацыг нэвтрүүлж;
- бүс дамнасан, салбар хоорондын уялдааг хангасан стратегийн төслүүдийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж;
- улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламж, орон нутгийн төсөв, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хөрөнгө оруулалт болон бусад эх үүсвэрийг оновчтой хуваарилж;
- татвар, санхүүгийн ялгаатай бодлогыг хэрэгжүүлж;
- бүс нутгийн хөгжилд оролцогч талуудын хамтран ажиллах сонирхлыг дэмжиж;
- тээвэр логистикийн нэгдсэн сүлжээ, боомт, чөлөөт бүс, тусгай бүсийг хөгжүүлж;
- дэд бүтцийн нэгдсэн, ухаалаг сүлжээг байгуулж;
- бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцид нэгдэн, зах зээлийг тэлж,
- орчин үеийн шинэ суурьшлын бүс, хотуудыг байгуулж;
- бүс нутгийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ажилгүйдэл ядуурлыг бууруулж;
- орон нутагт ажиллаж, амьдрах, бизнес эрхлэх таатай нөхцөлийг бүрдүүлсэн өрсөлдөх чадвартай бүс нутгийг хөгжүүлнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**МОНГОЛ УЛСЫН БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН
ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ БАТЛАХ ТУХАЙ ТОГТООЛЫН
ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА**

“Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ыг 2001 онд Улсын Их Хурлын 57 дугаар тогтоолоор батлан, мөрдүүлснээс хойш 23 жилийн хугацаа өнгөрч байна. Өнгөрсөн хугацаанд бүс нутаг төлөвлөлтийн онол, аргазүйд шилжилт хийгдэж “шинэ эдийн засаг-газарзүйн онол, кластерын онол, хөгжлийн туйл, өсөлтийн төвийн онол”-ууд орчин үеийн чиг хандлага болж байна.

Мөн өнгөрсөн хугацаанд Улаанбаатар хотод нийт хүн амын 48.9 хувь буюу 1.7 сая хүн амьдарч, бүртгэлтэй аж ахуйн нэгжийн 70 хувь, худалдаа үйлчилгээний 84 хувь, их дээд сургуулийн 96 хувь нь төвлөрч, ДНБ-ий 63 хувь нь үйлдвэрлэгдэж Хот, хөдөөгийн хөгжил хэт ялгаатай болсон.

Иймд дэлхий дахинд баримталж буй ирээдүй хойч үедээ унаган байгалийг алдагдуулахгүй өвлүүлэх тогтвортой хөгжлийн үзэл санаа, орчин үеийн онолын чиг хандлага, хот, хөдөөгийн хөгжлийг тэнцвэржүүлэх практик хэрэгцээ шаардлагаас үүдэн “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ыг шинэчлэн боловсруулаад байна.

Тус үзэл баримтлалд 6 бүлэг, 1 эрхэм зорилго, 7 зорилго, 217 зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

Монгол Улсыг эдийн засгийн “Хангайн, Баруун, Хойд, Төвийн, Зүүн, Говийн, Улаанбаатарын” гэсэн долоон бүсчлэлийн тогтолцоогоор хөгжүүлэхээр тодорхойллоо.. Үүнд:

- Хангайн бүсэд: Архангай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймаг;
- Баруун бүсэд: Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Завхан, Увс, Ховд аймаг;
- Хойд бүсэд: Булган, Орхон, Хөвсгөл аймаг;
- Төвийн бүсэд: Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв аймаг;
- Зүүн бүсэд: Дорнод, Сүхбаатар, Хэнтий аймаг;
- Говийн бүсэд: Говьсүмбэр, Дорноговь, Дундговь, Өмнөговь аймаг;
- Улаанбаатарын бүсэд: Улаанбаатар ба дагуул хот.

Бүсүүдийн хөгжлийн нийтлэг зорилтуудыг дараах байдлаар тодорхойллоо. Үүнд:

- бүс нутгийн хөгжлийн орчин үеийн онолын чиг хандлагад үндэслэж;
- бүс нутгийн онцлог, давуу талыг нээн илрүүлж;
- бүс, орон нутгийн эдийн засгийн чиг үүргийг оновчтой тодорхойлж;
- байгалийн нөөц баялгийг зохистой, өгөөжтэй, хүртээмжтэй ашиглаж, хамгаалж, нөхөн сэргээж;
- үйлдвэр, үйлчилгээг хоршилт, төрөлжилт, дагналт, кластерын бодлогоор дэмжиж;
- бүс орон нутагт өндөр технологи, инновацыг нэвтрүүлж;

- бүс дамнасан, салбар хоорондын уялдааг хангасан стратегийн төслүүдийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж;
- улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламж, орон нутгийн төсөв, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хөрөнгө оруулалт болон бусад эх үүсвэрийг оновчтой хуваарилж;
- татвар, санхүүгийн ялгаатай бодлогыг хэрэгжүүлж;
- бүс нутгийн хөгжилд оролцогч талуудын хамтран ажиллах сонирхлыг дэмжиж;
- тээвэр логиستيкийн нэгдсэн сүлжээ, боомт, чөлөөт бүс, тусгай бүсийг хөгжүүлж;
- дэд бүтцийн нэгдсэн, ухаалаг сүлжээг байгуулж;
- бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцид нэгдэн, зах зээлийг тэлж,
- орчин үеийн шинэ суурьшлын бүс, хотуудыг байгуулж;
- бүс нутгийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ажилгүйдэл ядуурлыг бууруулж;
- орон нутагт ажиллаж, амьдрах, бизнес эрхлэх таатай нөхцөлийг бүрдүүлсэн өрсөлдөх чадвартай бүс нутгийг хөгжүүлнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 05 дугаар сарын 08-ны өдрийн хуралдааны 18 дугаар тэмдэглэлд:

“18.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэлэлцээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтов.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2024 оны ... дугаар
сарынны өдөр

Дугаар

Улаанбаатар хот

Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал батлах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2.1 дэх заалт, Бүсчилсэн хөгжлийн удирдлага зохицуулалтын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.1 дэх заалтыг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.“Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-ыг 1 дүгээр хавсралтаар, “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин”-г 2 дугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2.“Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал” батлагдсантай холбогдуулан бүсийн зорилго, зорилтуудыг дунд, богино хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт тусган хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Ерөнхий сайд /Л.Оюун-Эрдэнэ/-д даалгасугай.

3. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал батлах тухай” Улсын Их хурлын 2001 оны 06 дугаар сарын 14-ний өдрийн 57 дугаар тогтоол, “Бүсийн тулгуур төв хотыг тогтоох тухай” Улсын Их хурлын 2003 оны 01 дүгээр сарын 02-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

ГАРЫН ҮСЭГ

Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны
... дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

НЭГ. ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Үндэсний соёлоо дээдэлсэн, байгалийн унаган төрх, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалан хойч үедээ өвлүүлсэн, эдийн засгийн төрөлжилт, дагналт, хоршилт бүхий ногоон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцид нэгдсэн, хүн амын нутагшилт, суурьшлын тогтвортой тогтолцоотой, өрсөлдөх чадвартай бүс нутгуудыг харьцангуй тэнцвэртэйгээр хөгжүүлнэ.

ХОЁР. БҮСЧЛЭЛИЙН ТОГТОЛЦОО

2.1. Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлэх үндсэн арга хэрэглүүр болгон Монгол Улсыг эдийн засгийн Хангайн, Баруун, Хойд, Төвийн, Зүүн, Говийн, Улаанбаатарын гэсэн долоон бүсчлэлийн тогтолцоогоор хөгжүүлнэ. Эдийн засгийн бүс бүрд хамаарах аймгуудын ерөнхий хуваарийг дараах байдлаар тогтоож, хөгжлийн тухайн үеийн нөхцөл шаардлагатай уялдуулан уян хатан өөрчилж болно:

- Хангайн бүсэд: Архангай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймаг;
- Баруун бүсэд: Баян-Өлгий Говь-Алтай, Завхан, Увс, Ховд аймаг;
- Хойд бүсэд: Булган, Орхон Хөвсгөл аймаг;
- Төвийн бүсэд: Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв аймаг;
- Зүүн бүсэд: Дорнод, Сүхбаатар, Хэнтий аймаг;
- Говийн бүсэд: Говьсүмбэр, Дорноговь, Дундговь, Өмнөговь аймаг;
- Улаанбаатарын бүсэд: Улаанбаатар ба дагуул хотууд.

2.2. Монгол Улсын бүсчлэлтэй уялдуулан нийслэл, аймаг бүрд орон нутгийн хөгжлийн төв, тэдгээрт таталцах сум, сууринуудыг дараах байдлаар тогтоож, хөгжлийн тухайн үеийн нөхцөл шаардлагатай уялдуулан уян хатан өөрчилж болно.

№	Аймаг, хот	Орон нутгийн хөгжлийн төв	Хөгжлийн төвд татагдах сум, суурин
1	Архангай	Эрдэнэбулган	1. Ихтамир
			2. Төвшрүүлэх
			3. Цэнхэр
			4. Булган
			5. Чулуут

		Эрдэнэмандал	6. Батцэнгэл
			1. Хайрхан
			2. Цэцэрлэг
			3. Жаргалант
	Хотонт		1. Өгийнуур
			2. Өлзийт
			3. Хашаат
	Тариат		1. Өндөр-Улаан
			2. Цахир
			3. Хангай
	Баянхонгор	Баянхонгор	1. Бөмбөгөр
			2. Галуут
			3. Өлзийт
			4. Баян-Овоо
			5. Эрдэнэцогт
		Богд	1. Баянлиг
			2. Жинст
		Баянцагаан	3. Баянговь
			1. Шинэжинст
	Өвөрхангай	Жаргалант	2. Баацагаан
			3. Баян-Өндөр
		Бууцагаан	1. Заг
			2. Гурванбулаг
2	Говь-Алтай	Арвайхээр	1. Хүрээмарал
			2. Баянбулаг
			1. Тарагт
			2. Хайрхандулаан
			3. Зүүнбаян-Улаан
		Хархорин	4. Нарийнтээл
			5. Уянга
		Хархорин	1. Хужирт
			2. Бат-Өлзий
		Есөнзүйл	1. Бүрд
			2. Өлзийт
		Сант	1. Баян-Өндөр
			2. Баянгол
	Говь-Алтай	Гучин-Ус	1. Богд
			2. Төгрөг
			3. Баруунбаян-Улаан
		Есөнбулаг	1. Дэлгэр
			2. Тайшир
			3. Шарга
	Говь-Алтай	Тонхил	1. Дарви

		Баян-Уул	1. Жаргалан 2. Хөхморьт
		Бигэр	1. Эрдэнэ 2. Цогт 3. Чандмань
		Халиун	1. Цээл
		Төгрөг	1. Бугат
		Алтай	-
	Завхан	Улиастай	1. Идэр 2. Алдархаан 3. Яруу 4. Цагаанхайрхан
		Шилүүстэй	1. Цагаанчулуут 2. Отгон
		Завханмандал	1. Ургамал 2. Дөрвөлжин 3. Эрдэнэхайрхан
		Тэс	1. Асгат 2. Баянтэс 3. Баянхайрхан
		Түдэвтэй	1. Сантмаргац 2. Нөмрөг 3. Сонгино 4. Цэцэн-уул
		Тосонцэнгэл	1. Их-Уул 2. Тэлмэн
	Увс	Улаангом	1. Тариалан 2. Түргэн
		Өмнөговь	1. Өлгий 2. Ховд
		Зүүнговь	1. Хяргас 2. Малчин 3. Тэс
		Баруунтуруун	1. Өндөрхангай 2. Цагаанхайрхан 3. Зүүнхангай
		Сагил	1. Давст 2. Бөхмөрөн
		Наранбулаг	1. Завхан
	Ховд	Ховд	1. Эрдэнэбүрэн 2. Мянгад 3. Буянт 4. Дөргөн 5. Жаргалант

3			6. Дуут
		Манхан	1. Чандмань 2. Мөнххайрхан
		Дарви	1. Зэрэг 2. Мөст 3. Цэцэг
		Булган	1. Алтай 2. Үенч
	Баян-Өлгий	Өлгий	1. Толбо 2. Сагсай 3. Бугат 4. Алтанцөгц 5. Баяннуур
		Дэлүүн	1. Булган
		Цэнгэл	1. Улаанхус
		Буянт	1. Алтай
		Ногооннуур	-
	Булган	Булган	1. Орхон 2. Сайхан 3. Бугат
		Хутаг-Өндөр	1. Баян-Агт 2. Тэшиг
		Хишиг-Өндөр	1. Бүрэгхангай 2. Могод
		Дашинчилэн	1. Гурванбулаг 2. Баяннуур 3. Рашаант
	Орхон	Баян-Өндөр	1. Хангал /Булган аймаг/ 2. Жаргалант 3. Сэлэнгэ /Булган аймаг/
	Хөвсгөл	Мөрөн	1. Бүрэнтогтох 2. Түнэл 3. Тосонцэнгэл 4. Төмөрбулаг 5. Баянзүрх 6. Арбулаг
		Рэнчинлхүмбэ	1. Цагааннуур 2. Улаан-Уул
		Хатгал /Алаг-Эрдэнэ/	1. Чандмань-Өндөр 2. Цагаан-Үүр 3. Ханх
		Тариалан	1. Их-Уул 2. Рашаант

			3. Эрдэнэбулган
		Галт	1. Шинэ-Идэр 2. Жаргалант
		Цагаан-Уул	1. Цэцэрлэг
4	Дархан-Уул	Дархан	1. Орхон 2. Хонгор 3. Шарын гол
			1. Зүүнбүрэн 2. Хушаат 3. Шаамар 4. Алтанбулаг 5. Цагааннуур 6. Түшиг
			1. Жавхлант 2. Хүдэр
	Сэлэнгэ	Ерөө	1. Орхон 2. Орхонтуул 3. Баруунбүрэн 4. Сант
			1. Баянгол
			1. Сэргэлэн 2. Алтанбулаг 3. Баян-Өнжүүл
			1. Баянцогт 2. Цээл
	Төв	Баянчандмань	1. Борнуур 2. Жаргалант 3. Батсүмбэр 4. Сүмбэр
			1. Заамар 2. Баянхангай 3. Аргалант
			1. Дэлгэрхаан 2. Бүрэн 3. Өндөрширээт
			1. Сэргэлэн 2. Баянтүмэн 3. Булган
			1. Баяндун 2. Цагаан-Овоо
5	Дорнод	Дашбалбар	1. Гурванзагал 2. Чулуунхороот
			1. Матад
			1. Сүхбаатар
			1. Сүхбаатар
	Сүхбаатар	Баруун-Урт	1. Сүхбаатар

6			2. Уулбаян
			3. Эрдэнэцагаан
			4. Асгат
			5. Халзан
			6. Түвшинширээ
		Онгон	1. Баяндэлгэр
			2. Наран
			3. Дарьганга
		Мөнххаан	1. Түмэнцогт
		Эрдэнэцагаан	-
	Хэнтий	Хэрлэн	1. Баянхутаг
			2. Баянмөнх
			3. Мөрөн
		Батноров	1. Норовлин
			2. Баян-Овоо
		Биндэр	1. Батширээт
			2. Баян-Адрага
			3. Дадал
		Жаргалтхаан	1. Өмнөдэлгэр
			2. Цэнхэрмандал
			3. Дэлгэрхаан
		Бор-Өндөр	1. Галшар
			2. Дархан
	Говьсүмбэр	Сүмбэр	1. Баянтал
			2. Шивээговь
		Сайншанд	1. Алтанширээ
			2. Өргөн
			3. Мандах
			4. Сайхандулаан
			5. Дэлгэрэх
		Замын-Үүд	1. Эрдэнэ
			2. Улаанбадрах
		Хатанбулаг	1. Хөвсгөл
		Айраг	1. Иххэт
			2. Даланжаргалан
	Дундговь	Сайнцагаан	1. Дэрэн
			2. Дэлгэрцогт
			3. Луус
			4. Хулд
			5. Гурвансайхан
			6. Адаацаг
			7. Өлзийт
		Эрдэнэдалай	1. Сайхан-Овоо
			2. Дэлгэрхангай

7	Өмнөговь	Говь-Угтаал	1. Өндөршил
			2. Баянжаргалан
			3. Цагаандэлгэр
		Даланзадгад	1. Ханхонгор
			2. Цогт-Овоо
			3. Мандал-Овоо
			4. Хүрмэн
			5. Номгон
			6. Баяндалай
			7. Булган
	Улаанбаатар	Гурвантэс	1. Сэврэй
		Гурвантэс	2. Ноён
		Цогтцэций	1. Манлай
		Ханбогд	1. Баян-Овоо
7	Улаанбаатар	Багахангай	1. Баян
			2. Баянцагаан
			3. Баянжаргалан
		Багануур	1. Баяндэлгэр
			2. Архуст
			3. Мөнгөнморьт
		Налайх	1. Эрдэнэ

ГУРАВ. БҮСҮҮДИЙН ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТУУД

Бүсүүдийн хөгжлийн нийтлэг зорилго нь:

- бүс нутгийн хөгжлийн орчин үеийн онолын чиг хандлагад үндэслэж;
- бүс нутгийн онцлог, давуу талыг нээн илрүүлж;
- бүс, орон нутгийн эдийн засгийн чиг үүргийг оновчтой тодорхойлж;
- байгалийн нөөц баялгийг зохистой, өгөөжтэй, хүртээмжтэй ашиглаж, хамгаалж, нөхөн сэргээж;
- үйлдвэр, үйлчилгээг хоршилт, төрөлжилт, дагналт, кластерын бодлогоор дэмжиж;
- бүс орон нутагт өндөр технологи, инновацыг нэвтрүүлж;
- бүс дамнасан, салбар хоорондын уялдааг хангасан стратегийн төслүүдийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж;
- улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламж, орон нутгийн төсөв, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хөрөнгө оруулалт болон бусад эх үүсвэрийг оновчтой хуваарилж;
- татвар, санхүүгийн ялгаатай бодлогыг хэрэгжүүлж;
- бүс нутгийн хөгжилд оролцогч талуудын хамтран ажиллах сонирхлыг дэмжиж;
- тээвэр логиستيкийн нэгдсэн сүлжээ, боомт, чөлөөт бүс, тусгай бүсийг хөгжүүлж;
- дэд бүтцийн нэгдсэн, ухаалаг сүлжээг байгуулж;
- бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцид нэгдэн, зах зээлийг тэлж,
- орчин үеийн шинэ суурьшлын бүс, хотуудыг байгуулж;
- бүс нутгийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ажилгүйдэл ядуурлыг бууруулж;
- орон нутагт ажиллаж, амьдрах, бизнес эрхлэх таатай нөхцөлийг бүрдүүлсэн өрсөлдөх чадвартай бүс нутгийг хөгжүүлнэ.

3.1. ХАНГАЙН БҮС

Бүсийн хөгжлийн зорилго нь дэлхий дахинд Монголын түүх, төрт ёс, соёлын өвийг түгээн дэлгэрүүлж, Орхоны хөндий, Хангайн нурууны байгалийн онцлогт тулгуурлан аялал жуулчлал, боловсруулах үйлдвэрлэлийг дагнан хөгжүүлсэн "Дэлхийн нүүдэлчдийн соёлын голомт нутаг, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийн бүс нутаг" болно.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.1.1. Орхоны хөндийд нийслэлийн баримжаатай Шинэ Хархорум хотыг байгуулж, Улаанбаатар хотын засаглалын төвлөрлийг зохицуулна.
- 3.1.2. Улаанбаатар хот- Шинэ Хархорум хот- Улиастай хот чиглэлийн 500 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.
- 3.1.3. Шинэ Хархорум хотод сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор хотхоныг байгуулна.
- 3.1.4. Бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан аймгуудын мэргэжлийн болон техникийн

- боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөлжүүлж, Баянхонгор аймагт дадлага, үйлдвэрлэлийн бааз байгуулна.
- 3.1.5. Шинэ Хархорум хотод “Орхоны хөндий” өндөр технологи, инновац бизнес хөгжлийн төв байгуулна.
 - 3.1.6. Шинэ Хархорум хотод үндэсний дата төвийн нөөц төв байгуулна.
 - 3.1.7. Шинэ Хархорум хотод улс, хот хоорондын өгөгдөл дамжуулах сүлжээг хянах, удирдах, бүсийн үндсэн сүлжээний зангилаа төв байгуулна.
 - 3.1.8. Улаанбаатар хот- Шинэ Хархорум хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.
 - 3.1.9. Улаанбаатар хот- Шинэ Хархорум хот чиглэлийн ачаа, зорчигч тээврийн 1 дүгээр зэрэглэлийн төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
 - 3.1.10. Шинэ Хархорум хотод 4Е ангиллын нисэх буудал байгуулна.
 - 3.1.11. Шинэ Хархорум хотод бүсийн тээвэр логикийн төв байгуулна.
 - 3.1.12. Өвөрхангай аймагт цаг уурын доплерын радарын станц байгуулна.
 - 3.1.13. Орхон голын сав, Хангайн нурууны экосистемд түшиглэсэн түүх соёл, рашаан сувиллын аялал жуулчлалыг уламжлалт, сэргээн засах анагаах ухаантай уялдуулан хөгжүүлнэ.
 - 3.1.14. Архангай аймгийн Өгийнуур орчимд археологийн нөөцөд тулгуурлан “Төв Азийн түүх соёлын голомт” соёлын аялал жуулчлалын цогцолборыг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд байгуулна.
 - 3.1.15. Өвөрхангай аймагт Өндөр гэгээн Занабазарын бүтээл, соёлын өвд тулгуурлан соёлын аялал жуулчлал, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.
 - 3.1.16. Говийн бүсийг усаар хангах “Орхон-Онги” төслийн бүсэд ногдох хэсгийг байгуулна.
 - 3.1.17. Хангайн нурууны байгаль, түүх, соёлын өв бүхий 3.6 сая га газрыг Улсын тусгай хамгаалалтад авч, эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.
 - 3.1.18. Орон нутгийн хөгжлийн төвүүдэд хөдөө аж ахуй, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа, бирж, тээвэр логикийн цогцолборыг кластераар хөгжүүлэх хувийн хэвшил, хоршоодыг тэргүүн ээлжид дэмжинэ.
 - 3.1.19. Бүс нутгийн онцлогт тохирсон цөм сүргийг үржүүлэх ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулж, дэмжин хөгжүүлнэ.
 - 3.1.20. Өвөрхангай аймагт бүсийн бүтээн байгуулалтын хэрэгцээг хангах барилгын материалын хангамжийн төв байгуулна.
 - 3.1.21. Хангайн бүсэд нүүрс-эрчим хүч, металл боловсруулах үйлдвэрийг бусад дагалдах үйлдвэрийн хамт байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
 - 3.1.22. Өвөрхангай аймагт бүсийн эм хангамж, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөцийн агуулах байгуулна.
 - 3.1.23. Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвд түшиглэн эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний болон уламжлалт анагаах ухаанд суурилсан сувилал байгуулна.
 - 3.1.24. Батцэнгэл сум - Ихтамир сум чиглэлийн авто зам барина.
 - 3.1.25. Чингис хот-Чойр хот-Мандалговь хот-Арвайхээр хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
 - 3.1.26. Бага-Илэнх боомт- Шивээхүрэн боомт чиглэлийн босоо тэнхлэгийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.

- 3.1.27. Арцсуурь боомт-Шивээхүрэн боомт чиглэлийн баруун босоо төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
- 3.1.28. Баянхонгор аймагт Байдрагийн 30 МВт-ын хүчин чадалтай усан цахилгаан станц барина.

3.2. БАРУУН БҮС

Бүсийн хөгжлийн зорилго нь Төв Азийн орнууд болон Оросын Холбооны Улс, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын зах зээлтэй холбогдож, Дэлхийн өв Увс нуурын сав, Монгол Алтайн нуруу-Хангайн нурууны байгалийн унаган төрх, олон угсаатны түүх, соёлын өвд түшиглэсэн тусгай сонирхлын аялал жуулчлалаар төрөлжиж, мал аж ахуй, газар тариалангийн нөөцөд тулгуурлан эко үйлдвэрлэлийн хоршилт бүхий "Тогтвортой хөгжлийн бүс нутаг" болно.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.2.1. Монгол Алтайн нуруу, Хангайн нуруу, Увс нуурын сав газар, их нууруудын экосистемд түшиглэсэн байгалийн адал явдалт, тусгай сонирхлын, хил орчмын болон хил дамнасан аялал жуулчлалыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хөгжүүлнэ.
- 3.2.2. Ховд аймгийн Эрдэнэбүрэн суманд Монгол Алтайн нурууны байгаль, соёлын өвд түшиглэсэн эко парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.2.3. Увс, Ховд аймгийн нисэх буудлыг 4С ангиллын болгон өргөтгөнө.
- 3.2.4. Ховд аймагт цаг уурын доплерын радарын станц байгуулна.
- 3.2.5. Өлгий хот, Алтай хотод байрлах радио, өргөн нэвтрүүлгийн төв станцыг тоон технологид шилжүүлнэ.
- 3.2.6. Монгол Алтайн нурууны байгалийн унаган төрх, олон угсаатны түүх, соёлын өв бүхий 4.2 сая га газрыг Улсын тусгай хамгаалалтад авч, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангана.
- 3.2.7. Орон нутгийн хөгжлийн төвүүдэд хөдөө аж ахуй, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа, бирж, тээвэр логиستيкийн цогцолборыг кластераар хөгжүүлэх хувийн хэвшил, хоршоодыг тэргүүн ээлжид дэмжинэ.
- 3.2.8. Ховд хотод бүсийн тээвэр логиستيкийн төв байгуулна.
- 3.2.9. Ховд аймагт бүсийн хөнгөн үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.2.10. Говь-Алтай аймагт барилга, уул уурхайн салбарын хэрэгцээг хангах дэвшилтэт технологийн шохойн болон магнезитийн үйлдвэрийг байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.2.11. Ховд аймагт бүсийн бүтээн байгуулалтын хэрэгцээг хангах барилгын материалын хангамжийн төв байгуулна.
- 3.2.12. Ховд хотод бүсийн дата төв байгуулна.
- 3.2.13. Ховд аймагт бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан "Сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ыг байгуулна.
- 3.2.14. Бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан аймгуудын мэргэжлийн болон техникийн

- боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөлжүүлж, Ховд, Увс аймагт дадлага, үйлдвэрлэлийн бааз байгуулна.
- 3.2.15. Баруун бүсэд нүүрс-эрчим хүч, металл боловсруулах үйлдвэрийг бусад дагалдах үйлдвэрийн хамт байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
 - 3.2.16. Ховд аймагт бүсийн эм хангамж, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөцийн агуулах байгуулна.
 - 3.2.17. Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвийн тусламж, үйлчилгээг өргөжүүлж, зүрх, судасны тусламж үйлчилгээгээр төрөлжүүлнэ.
 - 3.2.18. Завхан аймагт мал, амьтнаас хүнд халдварладаг халдварт өвчний хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах дэд төв байгуулна.
 - 3.2.19. Бүс нутгийн онцлогт тохирсон цөм сүргийг үржүүлэх ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулж, дэмжин хөгжүүлнэ.
 - 3.2.20. Говь-Алтай аймагт 15 МВт -ын хүчин чадалтай нарны цахилгаан станц барина.
 - 3.2.21. Улиастай хот- Шинэ Хархорум хот-Улаанбаатар хот чиглэлийн 500 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.
 - 3.2.22. Ховд аймгийн Ховд гол дээр эрчим хүчний нэгдсэн системийн горим тохируулгыг гүйцэтгэгч Эрдэнэбүрэнгийн 90 МВт-ын хүчин чадалтай усан цахилгаан станц барина.
 - 3.2.23. Эрдэнэбүрэн сум- Мянгад сум- Улиастай хот чиглэлийн 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.
 - 3.2.24. Мөрөн хот- Улиастай хот- Алтай хот чиглэлийн 220кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.
 - 3.2.25. Баруун бүсэд эрчим хүчний нэгдсэн системийн горим тохируулах үүрэг бүхий 100 МВт хүртэл хүчин чадалтай усан цэнэгт цахилгаан станц барина.
 - 3.2.26. Баруун бүсэд эрчим хүчний нэгдсэн системийн суурь ачаалалд ажиллах 100 МВт хүртэл хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барина.
 - 3.2.27. Завхан аймагт 30 МВт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барина.
 - 3.2.28. Бүсийн тогтвортой хөгжлийг дэмжсэн цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэх шинэ технологийг нэвтрүүлнэ.
 - 3.2.29. Булган, Арцсуурь, Бургастай боомтуудын зэрэглэлийг ахиулж, нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.
 - 3.2.30. Ховд хотын тээвэр логиستيкийн төвийг түшиглэн хуурай боомт байгуулна.
 - 3.2.31. Завхан аймгийн Загастайн давааны ар-Ховдын Мянгадын гүүр-Хонгиогийн гүүр чиглэлийн авто зам барина.
 - 3.2.32. Хөх эрэг- Өлгий хот чиглэлийн авто зам барина.
 - 3.2.33. Улаангом хот – Ховд хот чиглэлийн авто зам барина.
 - 3.2.34. Арцсуурь боомт- Баянхайрхан сум- Тэлмэн сум болон Улиастай хот-Алтай хот-Бургастай боомт чиглэлийн босоо тэнхлэгийн авто зам барина.
 - 3.2.35. Мөрөн хот-Улиастай хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
 - 3.2.36. Арцсуурь боомт- Шивээхүрэн боомт чиглэлийн баруун босоо төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.

3.2.37. Булган боомт - Хөшөөтийн уурхай - баруун босоо төмөр замтай Завхан аймгийн Борхын голын бэлчирт нийлэх чиглэлийн төмөр зам барина.

3.3. ХОЙД БҮС

Бүсийн хөгжлийн зорилго нь Оросын Холбооны Улс болон Европын орнуудтай эдийн засгийн харилцааг өргөжүүлж, Хөвсгөл нуур, Сэлэнгэ мөрний сав газрын эко систем, байгаль, түүх, соёлын өвд тулгуурлан аялал жуулчлал, амралт сувилал, хүнд үйлдвэрлэлээр төрөлжсөн "Аялал жуулчлал, аж үйлдвэрлэлийн хөгжлийн бүс нутаг" болно.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.3.1. Бүсийн байгаль, газарзүйн онцлогийг харгалзан хил орчмын болон хил дамнасан аяллыг хөгжүүлж, Хөвсгөл нуурын экосистемийн нөөцөд түшиглэсэн аялал жуулчлалын тусгай бүсийг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд байгуулна.
- 3.3.2. Хөвсгөл аймгийн Хатгал тосгонд "Цэнхэр сувд" байгалийн шинжлэх ухааны музейн цогцолбор байгуулна.
- 3.3.3. Хөвсгөл аймгийн нисэх буудлыг 4С ангиллын болгон өргөтгөнө.
- 3.3.4. Хөвсгөл аймагт цаг уурын доплерын радарын станц байгуулна.
- 3.3.5. Эрдэнэт хотод бүсийн тээвэр логиستيкийн төв байгуулна.
- 3.3.6. Орхон аймагт зэс боловсруулах, металлурги-химийн үйлдвэр болон бусад дагалдах үйлдвэр бүхий үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулна.
- 3.3.7. Булган аймгийн Эгийн голд эрчим хүчний нэгдсэн системийн горим тохируулгын үндсэн эх үүсвэр 310 МВт-ын хүчин чадалтай усан цахилгаан станц барина.
- 3.3.8. Орхон аймагт бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан "Сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ыг байгуулна.
- 3.3.9. Бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан аймгуудын мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөлжүүлж, Хөвсгөл, Булган аймагт салбар дундын дадлага, үйлдвэрлэлийн бааз байгуулна.
- 3.3.10. Сэлэнгэ мөрний сав газрын усны урсац бүрэлдэх эх, нэн ховор, ховор амьтан ургамал бүхий 1.5 сая га газар нутгийг Улсын тусгай хамгаалалтад авна.
- 3.3.11. Орон нутгийн хөгжлийн төвүүдэд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа, бирж, тээвэр логиستيкийн цогцолборыг кластераар хөгжүүлэх хувийн хэвшил, хоршоодыг тэргүүн ээлжид дэмжинэ.
- 3.3.12. Бүс нутгийн онцлогт тохирсон цөм сүргийг үржүүлэх ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулж, дэмжин хөгжүүлнэ.
- 3.3.13. Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвийн тусламж, үйлчилгээг өргөжүүлж, осол гэмтлийн болон мэс заслын тусламж, үйлчилгээгээр төрөлжүүлнэ.
- 3.3.14. Орхон аймагт бүсийн эм хангамж, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөцийн агуулах байгуулна.
- 3.3.15. Хөвсгөл аймагт мал, амьтнаас хүнд халдварладаг халдварт өвчний хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах дэд төв байгуулна.

- 3.3.16. Мөрөн хотод байрлах радио, өргөн нэвтрүүлгийн төв станцыг тоон радио технологид шилжүүлнэ.
- 3.3.17. Мөрөн хотод бүсийн дата төв байгуулна.
- 3.3.18. Ханх, Бага-Илэнх боомтуудыг өргөжүүлж, нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.
- 3.3.19. Улаанбаатар хот- Шинэ Хархорум хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.
- 3.3.20. Бага-Илэнх боомт–Хутаг-Өндөр сум чиглэлийн авто зам барина.
- 3.3.21. Ханх боомт–Хатгал тосгон болон Мөрөн хот-Тэлмэн сум чиглэлийн босоо тэнхлэгийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
- 3.3.22. Улаанбаатар хот- Шинэ Хархорум хот чиглэлийн ачаа, зорчигч тээврийн 1 дүгээр зэрэглэлийн төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.

3.4. ТӨВИЙН БҮС

Бүсийн хөгжлийн зорилго нь олон улстай эдийн засгийн харилцааг өргөжүүлж, тээвэр логикийн нэгдсэн сүлжээнд холбогдож, уламжлалт мал аж ахуй болон эрчимжсэн хөдөө аж ахуй, боловсруулах үйлдвэрлэлээр төрөлжиж, дотоодын хэрэгцээгээ бүрэн хангасан "Эрүүл хүнс үйлдвэрлэгч, экспортлогч бүс нутаг" болно.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.4.1. Эрүүл хүнс, түүхий эд бүтээгдэхүүнээр дотоодын хэрэгцээг хангах, цаашид экспортын чиг баримжаатай хүнс, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хувийн хэвшлийг дэмжин хөгжүүлнэ.
- 3.4.2. Төрийн байгууллагуудыг Хөшигийн хөндийн дагуул хот руу нүүлгэн шилжүүлнэ.
- 3.4.3. Улаанбаатар хот, Зуунмод хот, Нийслэлийн дагуул хотуудын орчмын нутаг дэвсгэрийг хамарсан Туул голын сав, Богдхан уулын экосистемд түшиглэсэн олон улсын арга хэмжээ, хотын аяллыг хөгжүүлэх Хөшигийн хөндийн аялал жуулчлалын тусгай бүс байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.4.4. Хөшигийн хөндийд байгуулах сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолборыг түшиглэн "Кино, контент үйлдвэрлэлийн цогцолбор" байгуулна.
- 3.4.5. Хөшигийн хөндийд "Сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ыг байгуулна.
- 3.4.6. Хөшигийн хөндийд бүсийн эрчим хүчний хангамжийн эх үүсвэр болох дулааны цахилгаан станц барина.
- 3.4.7. Төв аймгийн Хөшигийн хөндий, Сэлэнгэ аймгийн Алтанбулаг чөлөөт бүсэд ачаа тээвэр, барилгын материалын логикийн төв байгуулна.
- 3.4.8. Төв аймгийн Хөшигийн хөндий, Сэлэнгэ аймгийн Алтанбулаг чөлөөт бүсийг түшиглэн хуурай боомт байгуулна.
- 3.4.9. Дархан-Уул аймагт бүсийн хөнгөн, хүнсний үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.

- 3.4.10. Ойн сан, усны урсац бүрэлдэх эх, нэн ховор, ховор амьтан ургамлын тархалт бүхий 672.4 мянган га газар нутгийг Улсын тусгай хамгаалалтад авна.
- 3.4.11. Орон нутгийн хөгжлийн төвүүдэд хөдөө аж ахуй, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа, бирж, тээвэр логиستيкийн цогцолборыг кластераар хөгжүүлэх хувийн хэвшил, хоршоодыг тэргүүн ээлжид дэмжинэ.
- 3.4.12. Бүс нутгийн онцлогт тохирсон цөм сүргийг үржүүлэх ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулж, дэмжин хөгжүүлнэ.
- 3.4.13. Дархан-Сэлэнгийн бүсэд металл боловсруулах болон металл бүтээгдэхүүний үйлдвэр, дагалдах үйлдвэр бүхий үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулна.
- 3.4.14. Сэлэнгэ аймагт металл бус эрдэс бодисоор хийсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэр, бусад дагалдах үйлдвэр бүхий үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.4.15. Дархан-Уул аймагт бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан "Сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ыг байгуулна.
- 3.4.16. Бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан аймгуудын мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөлжүүлж, Дархан-Уул, Сэлэнгэ аймагт салбар дундын дадлага, үйлдвэрлэлийн бааз байгуулна.
- 3.4.17. Сэлэнгэ аймагт мал, амьтнаас хүнд халдварладаг халдварт өвчний хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах дэд төв байгуулна.
- 3.4.18. Дархан-Уул аймагт орчин үеийн стандартад нийцсэн нэгдсэн эмнэлэг барина.
- 3.4.19. Дархан-Уул аймагт улс, хот хоорондын өгөгдөл дамжуулах сүлжээг хянах, удирдах, бүсийн үндсэн сүлжээний зангилаа төв байгуулна.
- 3.4.20. Дархан-Уул аймагт цаг уурын доплерын радарын станц байгуулна.
- 3.4.21. Багануур хот-Чойр хот чиглэлийн 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барина.
- 3.4.22. Эрчим хүчний нэгдсэн систем бүрдүүлэгч гол шугам Улаанбаатар хот-Шинэ Хархорум хот- Улиастай хот чиглэлийн 500 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.
- 3.4.23. Төв аймгийн Бөөрөлжүүт- Сэргэлэн сум чиглэлийн 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.
- 3.4.24. Төв аймагт Бөөрөлжүүтийн 300 МВт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барина.
- 3.4.25. Бүсийн эрчим хүчний нэгдсэн системийн горим тохируулах үүрэг бүхий 100 МВт хүртэл хүчин чадалтай усан цэнэгт цахилгаан станц барина.
- 3.4.26. Сэлэнгэ аймагт 50 МВт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барина.
- 3.4.27. Дархан хотод бүсийн тээвэр логиستيкийн төв байгуулна.
- 3.4.28. Улаанбаатар хот- Шинэ Хархорум хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.

- 3.4.29. Алтанбулаг боомт- Дархан хот чиглэлийн авто замыг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.
- 3.4.30. Налайх хот- Замын-Үүд хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.
- 3.4.31. Даланзадгад хот- Мандалговь хот- Улаанбаатар хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.
- 3.4.32. Төв аймгийн Жаргалант сумын Талбулаг - Сэлэнгэ аймгийн Орхон сумтай холбох авто зам барина.
- 3.4.33. Улаанбаатар хот- Шинэ Хархорум хот чиглэлийн ачаа, зорчигч тээврийн 1 дүгээр зэрэглэлийн төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
- 3.4.34. Сүхбаатар хот- Богдхан- Замын-Үүд боомт чиглэлийн хос төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.

3.5. ЗҮҮН БҮС

Бүсийн хөгжлийн зорилго нь Зүүн Хойд Азийн орнуудтай эдийн засгийн харилцааг өргөжүүлж, Хан хэнтэйн нуруу, Дорнод Монголын байгалийн экосистем, Дэлхийн өв Бурхан халдун, Эзэн Чингис хааны төрт ёс, түүх соёлын өвд түшиглэсэн аялал жуулчлал, уламжлалт болон эрчимжсэн мал аж ахуй, газар тариалан, уул уурхайн боловсруулах үйлдвэрлэлээр төрөлжсөн "Олон улсын худалдаа, тээвэр логистикийн таталцлын бүс нутаг" болно.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.5.1. Зүүн бүсэд түүх, соёлын нөөц, экосистемд түшиглэсэн хил орчмын болон хил дамнасан аяллыг хөгжүүлж, аялал жуулчлалын тусгай бүсийг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд байгуулна.
- 3.5.2. Хэнтий, Дорнод, Сүхбаатар аймгийн Бурхан халдун, Буйр нуур, Алтан Овоо зэрэг түүхэн дурсгалт газруудыг холбосон аялал жуулчлалын дэд бүтцийг байгуулна.
- 3.5.3. Сүхбаатар аймгийн Дарьганга суманд тахилгат хайрхан уулс, хүн чулуун хөрөгт түшиглэсэн байгаль, соёлын өвийн цогцолбор байгуулна.
- 3.5.4. Дорнод аймгийн нисэх буудлыг 4С ангиллын болгон өргөтгөнө.
- 3.5.5. Дорнод аймагт цаг уурын доплерын радарын станц байгуулна.
- 3.5.6. Чойбалсан хотод бүсийн тээвэр логистикийн төв байгуулна.
- 3.5.7. Зүүн бүсэд кокс, химийн бүтээгдэхүүн болон нүүрс-эрчим хүчний үйлдвэр, бусад дагалдах үйлдвэр бүхий үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.5.8. Чойбалсан хот, Бичигт боомтын тээвэр логистикийн төвийг түшиглэн хуурай боомт байгуулна.
- 3.5.9. Дорнод аймагт бүсийн бүтээн байгуулалтын хэрэгцээг хангах барилгын материалын хангамжийн төв байгуулна.
- 3.5.10. Тал хээрийн экосистемийн тэнцвэрийг хангах 1.7 сая га газрыг Улсын тусгай хамгаалалтад авна.
- 3.5.11. Орон нутгийн хөгжлийн төвүүдэд хөдөө аж ахуй, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа, бирж, тээвэр логистикийн цогцолборыг

- кластераар хөгжүүлэх хувийн хэвшил, хоршоодыг тэргүүн ээлжид дэмжинэ.
- 3.5.12. Дорнод аймагт хөнгөн, хүнсний үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
 - 3.5.13. Бүс нутгийн онцлогт тохирсон цөм сүргийг үржүүлэх ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулж, дэмжин хөгжүүлнэ.
 - 3.5.14. Чойбалсан хотод байрлах радио, өргөн нэвтрүүлгийн төв станцыг тоон радио технологид шилжүүлнэ.
 - 3.5.15. Чойбалсан хотод бүсийн дата төв байгуулна.
 - 3.5.16. Дорнод аймагт бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан "Сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ыг байгуулна.
 - 3.5.17. Бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан аймгуудын мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөлжүүлж, Дорнод аймагт салбар дундын дадлага, үйлдвэрлэлийн бааз байгуулна.
 - 3.5.18. Дорнод аймагт бүсийн эм хангамж, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөцийн агуулах байгуулна.
 - 3.5.19. Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвийн тусламж, үйлчилгээг өргөжүүлж, осол гэмтлийн болон мэс заслын тусламж, үйлчилгээгээр төрөлжүүлнэ.
 - 3.5.20. Хэнтий аймагт мал, амьтнаас хүнд халдварладаг халдварт өвчний хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах дэд төв байгуулна.
 - 3.5.21. Говийн бүсийг усаар хангах "Хэрлэн тооно" төслийн бүсэд ногдох хэсгийг байгуулна.
 - 3.5.22. Багануур хот-Чингис хот-Чойбалсан хот-Хавирга боомт чиглэлийн 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барина.
 - 3.5.23. Бүсийн тогтвортой хөгжлийг дэмжсэн цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэх шинэ технологийг нэвтрүүлнэ.
 - 3.5.24. Эрээнцав, Сүмбэр, Хавирга, Бичигт боомтуудын зэрэглэлийг ахиулж, нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.
 - 3.5.25. Сүмбэр боомт-Түмэнцогт сум чиглэлийн авто зам барина.
 - 3.5.26. Эрээнцав боомт-Чойбалсан хот- Баруун-Урт хот -Бичигт боомт чиглэлийн босоо тэнхлэгийн авто зам барина.
 - 3.5.27. Чингис хот-Чойр хот-Мандалговь хот-Арвайхээр хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
 - 3.5.28. Зүүнбаян- Баруун-Урт хот- Сүмбэр боомт чиглэлийн төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
 - 3.5.29. Эрээнцав боомт- Чойбалсан хот- Бичигт боомт чиглэлийн төмөр зам барина.

3.6. ГОВИЙН БҮС

Бүсийн хөгжлийн зорилго нь Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс болон Өмнөд Азийн орнуудтай эдийн засгийн харилцааг өргөжүүлж, өндөр технологи бүхий уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлээр дагнан төрөлжсөн говийн унаган байгаль, түүх, соёлын өв, палеонтологийн нөөцөд түшиглэсэн аялал жуулчлал хөгжсөн "Үндэсний баялгийн санг бүрдүүлэгч бүс нутаг" болно.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.6.1. Өмнөговь аймагт нүүрс-эрчим хүч болон металлургийн кокс, бусад дагалдах үйлдвэр бүхий үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулна.
- 3.6.2. Дорноговь аймгийн Алтанширээт суманд газрын тосны бүтээгдэхүүн, химийн үйлдвэрийг бусад дагалдах үйлдвэрийн хамт байгуулна.
- 3.6.3. Говийн бүсэд хүнд үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.6.4. Өмнөговь аймагт Тавантолгойн 450 МВт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барина.
- 3.6.5. Нар, салхины тус бүр 100 МВт хүртэл хүчин чадалтай цахилгаан станц барина.
- 3.6.6. Говийн бүсийг усаар хангах "Орхон-Онги", "Хэрлэн тооно" төслийн бүсэд ногдох хэсгийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 3.6.7. Дундговь аймгийн Цагаансуварга орчимд палеонтологийн нөөцөд түшиглэсэн аялал жуулчлалын тусгай бүсийг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд байгуулна.
- 3.6.8. Даланзадгад, Чойр хотуудад бүсийн тээвэр логиستيкийн төв байгуулна.
- 3.6.9. Өмнөговь аймгийн нисэх буудлыг 4D ангиллын болгон өргөтгөнө.
- 3.6.10. Дорноговь аймагт цаг уурын доплерын радарын станц байгуулна.
- 3.6.11. Даланзадгад хотод байрлах радио, өргөн нэвтрүүлгийн төв станцыг тоон радио технологид шилжүүлнэ.
- 3.6.12. "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлж, цөлжилтийг бууруулна.
- 3.6.13. Говийн унаган байгаль, түүх, соёлын өв бүхий 2.2 сая га газрыг Улсын тусгай хамгаалалтад авна.
- 3.6.14. Орон нутгийн хөгжлийн төвүүдэд хөдөө аж ахуй, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа, бирж, тээвэр логиستيкийн цогцолборыг кластераар хөгжүүлэх хувийн хэвшил, хоршоодыг тэргүүн ээлжид дэмжинэ.
- 3.6.15. Говьсүмбэр аймагт бүсийн хөнгөн, хүнсний үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.6.16. Бүс нутгийн онцлогт тохирсон цөм сүргийг үржүүлэх ажлыг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулж, дэмжин хөгжүүлнэ.
- 3.6.17. Өмнөговь аймагт бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан "Сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор"-ыг байгуулна.
- 3.6.18. Бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан аймгуудын мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөлжүүлж, Дорноговь аймагт салбар дундын дадлага, үйлдвэрлэлийн бааз байгуулна.
- 3.6.19. Өмнөговь аймагт бүсийн эм хангамж, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөцийн агуулах байгуулна.
- 3.6.20. Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвийн тусламж, үйлчилгээг өргөжүүлж, осол гэмтлийн болон мэс заслын тусламж, үйлчилгээгээр төрөлжүүлнэ.
- 3.6.21. Өмнөговь аймагт мал, амьтнаас хүнд халдварладаг халдварт өвчний хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах дэд төв байгуулна.
- 3.6.22. Чойр хотыг логиستيкийн төв, хуурай боомтод түшиглэн олон улсын худалдааны төв, оёдлын кластерын загвараар хөгжүүлнэ.

- 3.6.23. Замын-Үүд хотын эдийн засгийн чөлөөт бүсэд барилгын материал, түүхий эдийн импортын хангамж, логистикийн төвийг байгуулна.
- 3.6.24. Сайншанд хотод улс, хот хоорондын өгөгдөл дамжуулах сүлжээг хянах, удирдах, бүсийн үндсэн сүлжээний зангилаа төв байгуулна.
- 3.6.25. Чойр, Сайншанд хотуудын тээвэр логистикийн төвийг түшиглэн хуурай боомт байгуулна.
- 3.6.26. Чойр хот-Сайншанд хот чиглэлийн 220кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барина.
- 3.6.27. Багануур хот - Чойр хот чиглэлийн 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барина.
- 3.6.28. Сайншанд хот-Дорноговь аймгийн Цагаансуварга чиглэлийн 220 кВ-ын 2 хэлхээт цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцын өргөтгөл хийнэ.
- 3.6.29. Хөрш орнуудад цахилгаан эрчим хүч экспортлох үйл ажиллагааг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 3.6.30. Гашуунсухайт, Шивээхүрэн, Ханги боомтуудын зэрэглэлийг ахиулж, нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.
- 3.6.31. Чингис хот-Чойр хот-Мандалговь хот-Арвайхээр хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
- 3.6.32. Бага-Илэнх боомт– Шивээхүрэн боомт чиглэлийн босоо тэнхлэгийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
- 3.6.33. Налайх хот- Замын-Үүд хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.
- 3.6.34. Даланзадгад хот-Мандалговь хот-Улаанбаатар хот чиглэлийн авто замын бүсэд ногдох хэсгийг 4 эгнээ болгон өргөтгөн шинэчилнэ.
- 3.6.35. Шивээхүрэн боомт- Арцсуурь боомт чиглэлийн баруун босоо төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
- 3.6.36. Зүүнбаян - Баруун-Урт хот чиглэлийн төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.
- 3.6.37. Цогтцэций сум- Даланзадгад хот- Шивээхүрэн боомт чиглэлийн төмөр зам барина.
- 3.6.38. Сүхбаатар боомт - Богдхан - Замын-Үүд боомт чиглэлийн хос төмөр замын бүсэд ногдох хэсгийг барина.

3.7. УЛААНБААТАРЫН БҮС

Бүсийн хөгжлийн зорилго нь Төв болон Зүүн Хойд Азийн орнуудтай эдийн засгийн харилцааг өргөжүүлж, хүн ам, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, байгаль орчны зохистой бүтэцтэй, 20 минутын үйлчилгээний хүртээмжтэй төвүүд бүхий хот болж "Олон улсын банк, санхүү, бизнесийн хөгжлийн төв" болно.

Энэхүү зорилгын хүрээнд дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- 3.7.1. Олон улсын банк санхүүгийн үйлчилгээний төвийг хөгжүүлнэ.
- 3.7.2. "Шинэ Зуунмод" дагуул хотыг аялал жуулчлал, олон улсын бизнес, санхүүгийн төрөлжсөн эдийн засгийн тусгай бүс болгон хөгжүүлнэ.

- 3.7.3. Иргэд оршин суугаа газраасаа бүх төрлийн суурь үйлчилгээг авах төлөвлөлтийг хэрэгжүүлж, нийслэлийг “20 минутын хот” болгон хөгжүүлнэ.
- 3.7.4. Худалдаа үйлчилгээ, их дээд сургууль, соёл, спортын цогцолборыг нийслэлийн дэд төвүүдэд шилжүүлэх арга хэмжээг төр хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлнэ.
- 3.7.5. Улаанбаатарын бүсийн эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагыг төрөлжүүлэн, сургалтын дэд бүтэц, салбар дундын дадлага, үйлдвэрлэлийн баазыг байгуулна.
- 3.7.6. Багахангай дүүрэгт эрдэс, түүхий эдийн нөөцөд тулгуурлан зах зээлийн эрэлтийг хангах шилний үйлдвэрийг байгуулна.
- 3.7.7. Толгойт, Шар хад, Дэнжийн 1000, Дамбадаржаа, Яармаг дэд төвүүдийг байгуулна.
- 3.7.8. Худалдаа, үйлчилгээ, аялал жуулчлалын зориулалт бүхий төрөлжсөн гудамжийг, дүүрэг бүрд байгуулна.
- 3.7.9. Гандантэгчилэн хийд орчмын соёлын орон зайг “Үндэсний соёлын өвийн дурсгалт газар” болгон хөгжүүлж, шашны аялал жуулчлалын төв болгон хөгжүүлнэ.
- 3.7.10. Шинжлэх ухааны хүрээлэнгүүдийн нэгдсэн цогцолбор байгуулна.
- 3.7.11. Хэрэглээний биотехнологийн төв байгуулна.
- 3.7.12. Улаанбаатар хотын ундны ус хангамжийг 80 хувиар нэмэгдүүлэн, шинэ төв цэвэрлэх байгууламжийг ашиглалтад оруулна.
- 3.7.13. Үндэсний дата төвийн нөөц төвийг Багануур дүүрэгт байгуулна.
- 3.7.14. Хонхорын радио, өргөн нэвтрүүлгийн төв станцыг тоон радио технологид шилжүүлнэ.
- 3.7.15. Улаанбаатар хотын төвлөрсөн дулаан хангамжийн системийн оргил ачааллын горимд ажиллах тархмал дулааны эх үүсвэрийг 9 байршилд барьж, суурилагдсан хүчин чадлыг 595 МВт-аар нэмэгдүүлнэ.
- 3.7.16. Хотын дулаан, цахилгаан хангамжийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх хог, хаягдлаас эрчим хүч үйлдвэрлэх станц барина.
- 3.7.17. Улаанбаатар хотын дулааны цахилгаан станцуудыг шинэчлэн, хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.
- 3.7.18. Эрчим хүчний нэгдсэн систем бүрдүүлэгч гол шугам Багануур хот-Улаанбаатар хот чиглэлийн 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барина.
- 3.7.19. Багануур хотод 400 МВт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барина.
- 3.7.20. Улаанбаатар хотод 12 тойрог зам барина.
- 3.7.21. Олон улсын чанартай “Шинэ тойрог зам”-ыг барьж, хотоор дамжин өнгөрөх ачаа тээврийн хөдөлгөөнийг хотын гадуур тойруулан зохицуулна.
- 3.7.22. “Агросити” эдийн засгийн тусгай бүсийг байгуулна.
- 3.7.23. Малын гаралтай түүхий эдийн анхан шатны боловсруулалтын түвшнийг сайжруулж нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх “Эмээлт эко аж үйлдвэрийн парк”-ийг байгуулна.

- 3.7.24. Багануур хотод хүнд үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.
- 3.7.25. Улаанбаатар хотын зүүн болон баруун бүсэд олон улсын ачаа тээврийн терминал, дэд төвүүдэд 50.0 тн багтаамжтай хүнсний агуулахыг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд барина.
- 3.7.26. Улаанбаатар хотод төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнэ, махны хадгалалт, борлуулалтын цогцолбор байгуулна.
- 3.7.27. Нийслэл орчмын 5 бүсэд сүү, тахиа, хүлэмжийн аж ахуйг төрөлжүүлэн хөгжүүлнэ.
- 3.7.28. Улаанбаатар хотод “Биокомбинат”-ыг шинэчилж, өргөтгөнө.
- 3.7.29. Туул, Сэлбэ, Улиастай, Нарангийн голын эргийн хамгаалалтын 30 км далан болон ус зайлуулах 100 км суваг шинээр барьж, үер, усны аюул гамшиг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлнэ.

ДӨРӨВ. БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛЫН ЗОРИЛТЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЕ ШАТ

4.1. Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг дараах үе шатаар хэрэгжүүлэх бөгөөд эдийн засгийн нөхцөл байдал, төсөл хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага, эрэмбэтэй уялдуулан тухай бүр тодотгол хийж болно.

- I үе шат (2024-2030 он),
- II үе шат (2031-2040 он),
- III үе шат (2041-2050 он хүртэлх) гэсэн үе шатаар хэрэгжүүлнэ.

ТАВ. БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БОДЛОГЫН АРГА ХЭРЭГСЭЛ

- 5.1. Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлэх, удирдах, хэрэгжилтэд хяналт тавих, удирдлага, зохион байгуулалтыг нэгдсэн тогтолцоогоор хэрэгжүүлнэ.
- 5.2. Бүс нутгийн тэргүүлэх чиглэл, байгаль газарзүйн нөхцөл, нөөц, байршлын давуу талтай уялдсан төсөл, хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэхэд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламж, орон нутгийн төсөв, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хөрөнгө оруулалт болон бусад эх үүсвэрийг оновчтой хуваарилна.
- 5.3. Бүсийн хөгжлийн бодлогод нийцсэн татварын бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 5.4. Аймаг, нийслэл, сумын хот байгуулалтын баримт бичгүүдийг бүсүүдийн эдийн засагт гүйцэтгэх чиг үүрэгтэй уялдуулан шинэчлэн боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.
- 5.5. Бүсчилсэн хөгжлийн бодлогод туссан төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авч, улсын болон аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, аймаг, сум, хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тусгаж хэрэгжилтийг хангана.

- 5.6. Бүсийн хүний нөөцийн бодлого, нийгмийн баталгааг хангах төсөл, арга хэмжээ, түрээсийн орон сууц хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 5.7. Орон нутгийн хөгжлийн төвүүдэд тусгай бүс, чөлөөт бүс, үйлдвэрлэл технологийн парк, тээвэр логиستيкийн төв, хуурай боомтыг байгуулах хувийн хэвшлийг тэргүүн ээлжид дэмжинэ.

ЗУРГАА. ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ҮР ДҮН

- 6.1. Төрөөс бүсчилсэн хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлснээр дараах үр дүнд хүрнэ:
 - 6.1.1. Бүс нутгийн эдийн засаг, нийгмийн тэнцвэрт хөгжлийг хангах, улмаар үндэсний эдийн засаг, нийгмийн дэвшлийг түргэтгэх нутаг дэвсгэрийн бүтэц, зохион байгуулалтын дотоод, гадаад таатай орчныг бүрдүүлнэ.
 - 6.1.2. Бүс бие даан хөгжих чадвартай болж, бүс нутгуудын нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн түвшний ялгаа багасаж, иргэдийн амьдралын чанарын үзүүлэлт өсөж, хөдөлмөр эрхлэлт нэмэгдэж ажилгүйдэл ядуурал буурна.
 - 6.1.3. Засаглал болон хүн амын төвлөрлийг оновчтой зохицуулна.
 - 6.1.4. Бүсчлэлээр дамжуулан Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын оновчтой тогтолцоотой, эдийн засгийн үйл ажиллагааны төрөлжилт, дагналт, хоршилт бүхий бүс нутгийг хөгжүүлнэ.
 - 6.1.5. Бүсүүд бие даан хөгжих чадвартай болж, бүс нутгуудын нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн түвшний ялгаа буурна.
 - 6.1.6. Хот, хөдөөгийн иргэдийн амьдралын түвшин, чанарын ялгаа багасна.
 - 6.1.7. Хүн ам суурьшсан нутаг дэвсгэрийн дэд бүтцийн хангамж шаардлагатай түвшинд хүрч нийлүүлэлтийн сүлжээ бүрдсэнээр нэг төвийн хамаарал арилна.

МОНГОЛ УЛСЫН БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛЫН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ,
ХҮРЭХ ТҮВШИН

№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин	Хүрэх түвшин / он /			Шалгуур үзүүлэлтийн тайлбар	Мэдээллийн эх үүсвэр	Мэдээлэл цуглуулах арга зүй	Мэдээлэл цуглуулах давтамж	Хариуцах байгууллага
				2030	2040	2050					
1. Хангайн бүс											
1	Тусгай хамгаалалтад авсан газар нутгийн хэмжээ	сая.га	10.9	3.6	1.0	1.0	2023 оны суурь түвшин	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
2	Шинээр баригдах улсын чанартай автозамын урт	км	-	114	119	336	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
3	Шинээр баригдах төмөр замын урт	км	-	44	223	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага

4	Улсын зэрэглэлтэй болох нисэх буудлын тоо	тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
5	Шинээр байгуулагдах орон нутгийн үйлдвэр, үйлчилгээ, тээвэр логикийн төв	тоо	-	-	5	9	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
6	Шинээр байгуулагдах үйлдвэрлэл технологийн паркийн тоо	Тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
7	Цахилгаан дамжуулах шугамын урт	км	-	330	-	-	Цахилгаан станц, шугамын дамжуулах чадвар нэмэгдсэн хэмжээ	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
2. Баруун бүс											
1	Тусгай хамгаалалтад авсан газар	сая.га	14.5	4.2	1.0	1.0	2023 оны суурь түвшин	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар

нутгийн хэмжээ								терийн захиргааны төв байгууллага			
2	Шинээр баригдах улсын чанартай автозамын урт	км	-	742	678	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага
3	Шинээр баригдах төмөр замын урт	км	-	725	509	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага
4	Улсын зэрэглэлтэй болох нисэх буудлын тоо	тоо	-	1	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага
5	Хүчин чадал нэмэгдсэн боомтын тоо	тоо	-	1	1	1	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Боомтын сэргэлтийн Үндэсний хороо	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны

												байгууллага
6	Шинээр байгуулагдах орон нутгийн үйлдвэр, үйлчилгээ, тээвэр логистикийн төв	тоо	-	-	15	15	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар	
7	Шинээр байгуулагдах үйлдвэрлэл технологийн паркийн тоо	тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар	
		Тоо		-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	
8	Шинээр нэмэгдэх эрчим хүчний эх үүсвэр, хүчин чадал	МВт	-	135	100	-	Эрчим хүчний нэгдсэн систем гэдэгт 110кВ-оос дээш хүчдэлийн түвшинтэй шугам, дэд станц болон түүнд холбогдсон цахилгаан станцуудыг ойлгоно.	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	

9	Цахилгаан дамжуулах шугамын урт	км	-	468.3	650	585	Цахилгаан станц, шугамын дамжуулах чадвар нэмэгдсэн хэмжээ	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
3. Хойд бүс											
1	Тусгай хамгаалалтад авсан газар нутгийн хэмжээ	сая.га	4.5	1.5	0.5	0.3	2023 оны суурь түвшин	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар
2	Шинээр баригдах улсын чанартай автозамын урт	км	-	303	394	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
3	Улсын зэрэглэлтэй болох нисэх буудлын тоо	тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
4	Хүчин чадал нэмэгдсэн боомтын тоо	тоо	-	1	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх	Боомтын сэргэлтийн Үндэсний хороо	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал

									бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.											эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
5	Шинээр байгуулагдах орон нутгийн үйлдвэр, үйлчилгээ, тээвэр логистикийн төв	тоо	-	-	4	7			Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.					Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа				Засгийн газар
6	Шинээр байгуулагдах үйлдвэрлэл технологийн паркийн тоо	тоо	-	1	-	-			Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.					Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа				Засгийн газар
7	Шинээр нэмэгдэх эрчим хүчний эх үүсвэр, хүчин чадал	МВт	-	310	-	-			Эрчим хүчний нэгдсэн систем гэдэгт 110кВ-оос дээш хүчдэлийн түвшинтэй шугам, дэд станц болон түүнд холбогдсон цахилгаан станцуудыг ойлгоно.					Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа				Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
3. Төвийн бүс																				
1	Тусгай хамгаалалтад авсан газар нутгийн хэмжээ	сая.га	2.8	0.5	0.7	0.1			2023 оны суурь түвшин					Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа				Засгийн газар

2	Шинээр баригдах улсын чанартай автозамын урт	км	-	208.13	438	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага
3	Шинээр баригдах төмөр замын урт	км	-	116	266	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага
4	Шинээр байгуулагдах орон нутгийн үйлдвэр, үйлчилгээ, тээвэр логистикийн төв	тоо	-	-	5	7	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар
5	Шинээр байгуулагдах үйлдвэрлэл технологийн паркийн тоо	тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн терийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар
		тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн терийн	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар

								бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
6	Шинээр нэмэгдэх эрчим хүчний эх үүсвэр, хүчин чадал	MВт	-	350	100			Эрчим хүчний нэгдсэн систем гэдэгт 110кВ-оос дээш хүчдэлийн түвшинтэй шугам, дэд станц болон түүнд холбогдсон цахилгаан станцуудыг ойлгоно.	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
8	Цахилгаан дамжуулах шугамын урт	км	-	275.2	-	-		Цахилгаан станц, шугамын дамжуулах чадвар нэмэгдсэн хэмжээ	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
4. Зүүн бүс												
1	Тусгай хамгаалалтад авсан газар нутгийн хэмжээ	сая.га	6.4	1.7	1.0	1.0		2023 оны суурь түвшин	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар
2	Шинээр баригдах улсын чанартай автозамын урт	км	-	710	528	-		Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

3	Шинээр баригдах төмөр замын урт	км	-	752	588	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
4	Улсын зэрэглэлтэй болох нисэх буудлын тоо	тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
5	Хүчин чадал нэмэгдсэн боомтын тоо	тоо	-	1	1	1	2022 оны суурь түвшин	Боомтын сэргэлтийн Үндэсний хороо	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
6	Шинээр байгуулагдах орон нутгийн үйлдвэр, үйлчилгээ, тээвэр логиستيкийн төв	тоо	-	-	5	8	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар
7		тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар

	Шинээр байгуулагдах үйлдвэрлэл технологийн паркийн тоо								бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
		Тоо	-	1	1	-			Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
8	Цахилгаан дамжуулах шугамын урт	км	-	648	-	-			Цахилгаан станц, шугамын дамжуулах чадвар нэмэгдсэн хэмжээ	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага
5. Говийн бүс													
1	Тусгай хамгаалалтад авсан газар нутгийн хэмжээ	сая.га	6.2	1.5	0.7	0.9			2023 оны суурь түвшин	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар
2	Шинээр баригдах улсын чанартай автозамын урт	км	-	376	496	464			Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага

3	Шинээр баригдах төмөр замын урт	км	-	143	145	901	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
4	Улсын зэрэглэлтэй болох нисэх буудлын тоо	тоо	-	1	-	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
5	Хүчин чадал нэмэгдсэн боомтын тоо	тоо	-	1	1	1	2022 оны суурь түвшин	Боомтын сэргэлтийн Үндэсний хороо	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага
6	Шинээр байгуулагдах орон нутгийн үйлдвэр, үйлчилгээ, тээвэр логикийн төв	тоо	-	-	5	7	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар
7		тоо	-	-	1	-	Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар

	Шинээр байгуулагдах үйлдвэрлэл технологийн паркийн тоо								бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	
		Тоо	-	1	1	1			Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	
8	Шинээр нэмэгдэх эрчим хүчний эх үүсвэр, хүчин чадал	MВт	-	450	100	-			Эрчим хүчний нэгдсэн систем гэдэгт 110кВ-оос дээш хүчдэлийн түвшинтэй шугам, дэд станц болон түүнд холбогдсон цахилгаан станцуудыг ойлгоно.	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	
9	Цахилгаан дамжуулах шугамын урт	км	-	408	204.6	-			Цахилгаан станц, шугамын дамжуулах чадвар нэмэгдсэн хэмжээ	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	
6. Улаанбаатарын бүс														
1	Шинээр байгуулагдах орон нутгийн үйлдвэр, үйлчилгээ, тээвэр логистикийн төв	тоо	-	-	2	3			Шалгуур үзүүлэлт нь шинээр байгуулагдах бүтээн байгуулалтын хэмжээг илэрхийлэх бөгөөд өссөн дүнгээр тооцно. Жич: Суурь түвшин 0-ээс эхэлнэ.	Зам, тээврийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Салбарын тайлан	Жилд нэг удаа	Засгийн газар	

[illegible]